

Storbritannia og kontinentet

Ingen løsninger varer evig. Særlig ikke i Europa. I denne verdensdelen har samarbeidsformene mellom statene en tradisjon for å bryte sammen med jevne mellomrom, gjerne etter et par-tre generasjoner.

Dagens EU er ikke så framtidsrettet i dag som det europeiske samarbeidet var i 1957, eller tilpasningene etter murens fall i 1989 så fornuftige som man trodde da løsningene ble valgt.

Finanskrisen høsten 2008 satte varige spor. EU kom ikke særlig godt ut av den, migrasjonskrisen høsten 2015 stresset en allerede delegitimert politisk union, og det britiske folk (dvs. storparten av England utenom London) stemte for Brexit i juni 2016.

Mange trodde likevel ikke at Brexit skulle komme til å skje, særlig etter at Theresa May overtok som statsminister og Boris Johnson trakk seg fra regjeringen, sammen med en rekke andre statsråder. Johnsons uttreden må sies å være dette århundrets foreløpig største gambling og seier. May måtte gå av som følge av manglende støtte i det konservative partiet, og Johnson kom tilbake - denne gang nettopp som statsminister - og greide nå å føre Storbritannia ut av unionen. Det var ingen rettlinjert vei, men budskapet er at har du tro på saken din og er en god pokerspiller, så kan det gå.

Underhuset vedtok onsdag 30. desember 2020 å tre ut av unionen og erstatte unionsforholdet med en handelsavtale. 521 stemte for og 73 mot. Dronning Elizabeth underskrev loven før dagen var omme. Et 47 år gammelt medlemskap som begynte 1. januar 1973, er over. Storbritannia gikk da inn sammen med Danmark og Irland, mens Norge sa nei og forble i EFTA. Nå ved inngangen til 2021 er Storbritannia på utsiden med en handelsavtale, mens Norge er mer på innsiden med EØS-avtalen. En årsak til at Storbritannia kunne gå lettere ut var at de beholdt pundet og sin egen sentralbank. Å gå ut av euroen er mye mer krevende.

"Storbritannia er på utsiden av EU med en handelsavtale, mens Norge er mer på innsiden med EØS-avtalen."

Et team av jurister oppnevnt av Brexit-aktivistene i det konservative partiet konkluderte med at avtalen er meget god mht. suvereniteten. Dermed blir Storbritannia igjen et suverent land. Professor i dansk- norsk unionshistorie Øystein Rian mener at Norge var mer selvstendig i unionen med Sverige 1815-1905 enn hva Norge er i dag er under EØS-avtalen fra 1995, fordi vi må svelge så mye av EU-lovgivningen direkte. Storbritannia har nå tatt tilbake selvstendigheten, mens vi er i en mer uavklart mellomstilling. Dog skal man ikke glemme at bl.a. jordbruk, fiskeri, utenriks-, handels- og forsvarspolitik er utenfor EØS-avtalen. Og selvsagt har Norge sin egen valuta.

Veien videre er ikke gått opp, og det er mange ukjente faktorer framover, men at EU og UK ikke ble enige før helt på tampen, er naturlig. Slik er det alltid når det står mye på spill. Ingen kan gi seg før den absolutte fristen nærmer seg, og med EUs store handelsoverskudd med Storbritannia var det på mange måter de som hadde mest å hente på avtalen. For Storbritannia er resultatet definitivt, takket være det store flertallet for loven i Underhuset, samtidig som de konservative er samlet etter 50 års splittelse om EEC/EF/EU. Det vil kunne gi et tydelig løft for en ny utenrikspolitisk retning i Storbritannia under Johnson etter at koronatiltakene har opphørt.

Og den retningen kan bli interessant, fordi de resterende EU-landene er blitt enige om en investeringsavtale med Kina akkurat samtidig med at Brexit blir gjennomført Dette irriterer naturlig nok avgående president Trump, men i like stor

grad påtroppende president Biden. Dette innebærer at EU tar et stort skritt bort fra de anglosaksiske landene og en nordatlantisk tilnærming mot vest, og nærmer seg Kina mot øst. Samtidig er fiendebildet mot Russland fortsatt markant. Det er ingen gitt å vite hvordan dette vil utvikle seg videre.

Årene siden 2008 har vært turbulente, med finans-, migrasjons- og nå koronakrise. Disse årene danner et tydelig bakteppe for Kontinental-Europas utvikling mellom USA og UK, Russland og Kina. For med Storbritannias uttrede er EU igjen et kontinentalt prosjekt, som det var det før 1973.

Storbritannias evig skiftende alliansepolitikk mot statene på kontinentet fortsetter som den har gjort i hundrevis av år. Lord Palmerstons ord (britisk statsminister 1855-8 og 1859-65) virker i så måte eviggyldige: «We have no eternal allies, and we have no perpetual enemies. Our interests are eternal and perpetual, and those interests it is our duty to follow.» (Tale i Underhuset, 1. mars 1848).

Har du noe på hjertet?

Image-text:

Fleksibel: Storbritannias allierte kan aldri være sikre. Foto: Stefan Rousseau/Pool via AP